

NYHEDSBREV

Frivilliggruppen Silkeborg Museum

Nyhedsbrev nr 11

April 2009

Nyt fra grupperne

Da der på grund af vintersæsonen ikke har været mange aktiviteter i grupperne, som ikke fremgår af koordinatormødereferaterne, har redaktionen ikke kontaktet alle grupper før udsendelse af dette Nyhedsbrev.

Serviceringsgruppen

Gruppen har ydet assistance til receptioner i forbindelse med strikkeudstillingen, børnekulturdagen og et eksternt arrangement for journalister.

Serviceringsgruppen assisterer ved receptionen for åbningen af strikkeudstillingen

Formidlingsgruppen

(NB - På grund af forsinkelse i udsendelsen af Nyhedsbrevet er Formidlingsgruppens omtale af Virklundturen beklageligvis blevet overhalet inden om.)

Historiske vandreture

I 2007 opfordrede Midtjyske Museers Udviklingsråd os til at lære vores region at kende gennem vandreture, og de første ture lavede Formidlingsgruppen i samarbejde med Karen Boe inden for dette koncept.

Det var turen til Gudenådalen, Tvillum kirke og Grauballemandens fundsted ved Nebelgård mose

Så var det Hærvejen og Sebstrup Sande. Endelig var det Bjældskovdal, Bølling Sø og Tolundmandens fundsted.

Formidlingsgruppen blev så grebet af de interessante ture, at vi besluttede at lave historiske vandreture i den nye storkommune under mottoet "Lær historien at kende i din kommune"

Foråret 2008 var det en spændende tur om Blicher og hans egn, og i efteråret 2008 drog en stor skare af sted til Grathe Hede og Kong Knaps Dige.

Det var den tur, der var størst tilslutning til, og da alle turene har været veltilrettelagte og med spændende turledere og alle turene har været omtalt i Midtjyllands Avis og Ekstra-Posten via Keld Dalsgaards levende pressemeddelelser – så virker det som om, at folk nu har vænnet sig til, at vores ture er et af de uendeligt mange tilbud, man godt kan vælge.

Turene er gratis, og man medbringer selv sin kaffe.

Der køres i privatbiler for de, der ikke har lyst til at gå langt.

Frisk luft, motion, lærerig historie, hyggeligt samvær i vor dejlige natur er jo et godt gratis tilbud, og så giver det en god bivirkning i form af omtale af et aktivt museum.

Så nu vil jeg gøre reklame for vores næste vandretur, som er lørdag den 25. april 2009.

Denne dag er I alle velkomne til at lære det gamle Virklund at kende.

Preben Strange fra Formidlingsgruppen har på baggrund af sit store kendskab til lokalhistorien i Virklund arrangeret en meget varieret og spændende tur med hovedvægten lagt på Borgen i Søen.

Ud over tilgængelig viden om den historiske borg, og et godt sted at drikke den medbragte kaffe, har Preben lovet at føre deltagerne rundt i Virklunds historiske perioder og steder.

Turen er gratis, så inviter familien eller naboen med Mødested er P.pladsen ved Virklundhallen kl. 14.00 Hvis det regner, så tag regntøj på og kom alligevel.

Frivillig-udflugt

Som deltagerne i sidste års Ribe-tur ved, havde Christian, Ulla og jeg arrangeret en oplysende udflugt, hvor der ikke var sparet på noget. Hvem husker ikke Ribes Vikinger, Domkirken og Grethe Juhlers indlevende foredrag, Ullas hyggelige spisehus med en stor æggekage og Ove Østergaards Sct. Catarinae Kloster lige oven i en megastor is fra Gågaden med de skønne gamle huse.

Så spændingen er stor i år: Bliver der tid til en udflugt? Bliver der råd til en udflugt? Skal det være en langtur?

Skal det være en gåtur til Virklund?

Svarene kommer her – Lad os begynde med begyndelsen:

Sidste år, da vi bestemte, at det –skulle være Ribe, var der også andre spændende steder i det Sønderjyske, bl.a. Danevirke, der var på tale, men som vi ikke kunne nå sammen med alle de ting, Ribe bød på.

Det kunne vi gemme til et andet år, blev vi enige om.

Da jeg så Museets forårsprogram 2009, hvor der bl.a. var planlagt lysbilledforedrag med museumsleder Nis Hardt om Danevirke, spurgte jeg Christian, om ikke vi så kunne lave udflugten derned, og om der var penge til det i år.

Christian syntes, det var en rigtig god ide, og han foreslog flere steder, der kunne kobles på, når vi nu var kørt så langt.

Og ja, der var penge til det – det skulle der være – og der skulle ikke spares.

Han havde bare det problem, at han gerne ville med, fordi han synes, det var så hyggeligt – og på grund af den store udstilling om Tollundmanden og hans tid i år, var der ikke en eneste dag, han kunne afse. Så vi blev enige om at springe over i år og så lave turen i foråret 2010. Ulla var også meget glad for at springe over i år, for hun havde meget at indhente oven på en hektisk tid med sammenkøring af edb og regnskab med Blicheregnens Museum.

Så vi er klar med et brag af en udflugt til foråret 2010.

Så langturen bliver altså i 2010 – men gåturen til Virklund i 2009?

Ja, se der er I jo velkomne til at gå ud til Virklund til Prebens historiske vandretur lørdag den 25. april 2009, hvor man mødes kl. 14.00 på P.pladsen ved Virklundhallen.

Preben glæder sig til at se Jer – Medbring selv kaffe.

Formidlingsgruppen Ingelise

Udgravnings- og detektorgruppen.

Gruppen er ikke blev bedt om assistance til udgravningsopgaver.

Der har været været detektorsøgning flere gange i vinter og foråret på Tvilumgårds mark og på et område i Sorring, der skal byggemodnes. Selv om der er mange navne i gruppen, har der ikke været så mange, som har deltaget aktivt, når der har via mail været annonceret om detektorsøgning.

Området i Sorring ligger meget høj med en smuk udsigt over landskabet, men også forblæst, så det krævede en rigtig god påklædning. Jorden er meget lerholdig, derfor har det været meget fedtet, og nogle steder med lersump, som man næsten

kunne forsvinde i.

Der har ikke været gjort sensationelle fund, men spændende fund har der været alligevel.

I Sorring er fundet en tenvægt, en stump af lukkepalen til et bronzespænde og en brudstykke af støbt bronze, som måske kan være fra en gryde eller lignende.

Jørn F

Jul til jul gruppen.

Som det næsten fremgår af gruppens navn er vores "store" tid december. 2008 var ingen undtagelse -

Tro nu ikke, at forberedelserne først starter i slutningen af november. Nej, nej!

I januar og februar ryddede vi op i museets julepynt. Det ligger nu trygt og godt indpakket i silkepapir i kasser, der opbevares under lås og slå på fjernmagasinet.

Julegruppen har i nogle år haft 2 opgaver : pyntning af museets juletræer lige før 1.december, og så har der i december været af-sat nogle eftermiddage i cafeen til fremstilling af julepynt med børn fra kommunens SFOér.

I år pyntede vi 6 juletræer fra forskellige tider. Så vidt vi har kunnet læse os til, har de været korrekt pyntet - ikke noget med glaskugler før ..... osv. Lissa er vores juleekspert, og hun tillader ikke sidespring!

I Drewsens stue havde vi tilladt os at lade H.C.Andersen stå for noget af pynten. Mon ikke han "I julelampens skær" glemte, at han var lidt sur efter det sidste besøg i Silkeborg ?

I cafeen havde vi fyldt montrene med julekrybber lånt på Helsingør Stiftsmuseum. Krybberne fortalte naturligvis den samme historie, men med forskellige udtryk alt efter oprindelsesland: Peru, Italien, Mexico, Lapland osv

Børnene, der kom, var meget optaget af disse krybber.

Nogle eftermiddage blev der lavet gammeldags julepynt i cafeen. 3 eks-folkeskolelærere udfoldede alle deres pædagogiske evner - og det lykkedes for alle børn at gå fra museet med en pose julepynt! I år var invitationerne til SFOérne vist havnet et forkert sted, for der kom ikke så mange, og de der kom, havde fået invitationen på nettet.

Mens vi sad og lærte julehjerterfletningens kunst fra os, talte vi om, at der var mange af de unge voksne, der ikke kunne flette et hjerte. Er det ikke synd, hvis denne danske tradition går i glemmebogen?

Det er derfor temaet for den kommende jul :
Kom ned på Museet og lær at flette hjerter.

Som inspiration får vi en udstilling af flettede hjerter, ca. 100 forskellige , flettet af hjertema-
geren Arne Holstborg.

Men det er selvfølgelig ikke det eneste, vi har tænkt på . . . . .

Mange hilsener fra

Lissa Hansen, Grete Pedersen og Ellen Schou

Koordinator møder

Referat fra koordinatormødet den 25. februar 2009

Til stede:

Jørn Froberg, Lissa Skov Nielsen, Ellen Skov,
Inge Lise Nielsen, Ib Sørensen, Kethy Carlsen,
Grete Juhler og Knud Bjerring

Referent: Grete Juhler

Siden sidst:

Sammenlægningen af Blicheregnens museum og Silkeborg museum, som trådte i kraft pr. 1. januar blev omtalt. Der er nu en overordnet bestyrelse for Silkeborg kunstmuseum samt to museumsforeninger – en for Blicheregnens museum samt en for Silkeborg kultur Museum. Vi kommer ikke til at mærke sammenlægningen i det daglige arbejde.

En fra frivilligruppen - Elin Rasmussen – døde før jul.

Nyt fra Grupperne

Infogruppen

Infogruppen har trykt og udsendt museets spændende forårsprogram. Desuden har de trykt og udsendt kataloget til strikkeudstillingen.

Gruppen samler indhold til næste nyhedsbrev.

Desuden er planerne at fremstille sommerens aktiviteter i løbet af foråret. Jørn Froberg vil trykke 5 gæstekort til samtlige frivillige. De kan afhentes i museumsbutikken.

IT gruppen.

Verner Rønnow var forhindret i at være til mødet, men der blev fortalt, at der er ændringer vedrørende arkæologi på hjemmesiden. Verner er stadig på museet hver tirsdag.

Serviceringsgruppen

Gruppens medlemmer har hjulpet i forbindelse med receptionen for strikkeudstillingen.

Den 24. februar blev der hjulpet til med servering m.m. ved Midtjyllands Avis' presseklubs generalforsamling, som blev afholdt på Museet.

Den praktiske gruppe

Her i vinterhalvåret har der ikke været nogle relevante arbejdsopgaver for gruppen. MEEEEEN i løbet af foråret har museet brug for hjælp fra gruppen. Knud Bjerring, som repræsenterede museet på mødet, havde en liste med praktiske gøremål, som museet gerne vil have hjælp til:

- Hjælp til forårsrengøringen
  - Klargøring af gårdhaven og havemøblerne
- I forbindelse med sommerens særudstilling:
- Plankevejen skal renoveres
  - Skibssætningen skal fjernes
  - Etablering af 2-3 stendækkede førromerske grave i haven
  - Etablering af trædestensrækker i haven
  - Gulvask i foredragssalen (maskinen)
  - Ib så fortrøstningsfuld ud og så ud til at glæde sig til at komme i gang□

Kustodegruppen

Lissa Skov sagde, at gruppen er blevet overflødig siden Inger Skjærbæk er blevet ansat. Hun har overtaget gruppens opgaver.

Men gruppen vil stadig gerne hjælpe.

Formidlingsgruppen

I efteråret havde gruppen arrangeret en virkelig god tur ud til Kong Knaps dige og til Grathe Hede. Hans Kruse var turleder, og øste ud af sin store viden. Der var ca. 30 deltagere med på turen. Det var tilfredsstillende, men vi vil gerne have, at endnu flere bakker op om vores historiske ture.

Steffen lange har lavet referat med billeder fra turen.

Den 25. april er Preben Strange turleder for en historisk vandretur i Virklund. Inge Lise opfordrede os til at deltage.

Inge Lise Nielsen orienterede os om de 3 søndagsarrangementer i december, som gruppen havde arrangeret med oplæsning. I de tre weekender havde der været 111 besøgende mod 102 i 2007 og 56 i 2006. Det var ikke mange. Det gav anledning til en længere ideudveksling, som bliver beskrevet under "Jul til jul gruppen."

Inge Lise havde talt med Chr. Fischer vedr. sommerens særudstilling. Chr. Fischer vil gerne bruge nogle af os frivillige til at være guider til rundvisninger. Det vil være muligt at blive oplært i at holde mindre oplæg. Vi glæder os til at høre mere.

Inge Lise fortalte endvidere, at sommeren udflugt for os frivillige ikke bliver gennemført, da han ikke har tid – det skyldtes ikke pengemangel. Den årlige evalueringsspisning i november bliver slået sammen med afslutningsarrangementet for særudstillingen.

Sidste nyt: Da sommerens udflugt i år ikke bliver til noget, bliver turen næste år ekstra spændende, for da går turen til Slesvig – Hedeby og Gottorp slot.

Jul til jul gruppen

Ellen Skov har haft 1-2 arrangementer for børn i december måned. Hun synes, det er for få til at involvere sig.

Gruppen er allerede godt i gang med tanker vedr. julen 2009. Temaet for næste juleudstilling bliver julehjerter. Der er bestilt en stor hjerteudstilling med 25 hjerteplancher m.m., som er lavet af Arne Holstborg, Holstebro. Han har lavet bøger vedr. fletning af hjerter. Gruppen

har ideer om, at arrangere et par eftermiddage for familier. Der kom mange ideer frem: Julehjerdefletning, klejnebagning, julesang under åben himmel. Det kunne evt. foregå torsdag eller fredag fra kl. 16-18. Måske kunne deltagerne udfordres med en spændende julehjerterkonkurrence. Målet er at skabe mere liv på museet i december måned for både voksne og børn. Lissa har så stor viden og kendskab til juletræets pyntning op gennem tiderne, at hun er blevet opfordret til at udkomme med en lille bog om temaet. Noget vi alle bakkede op om.

Vi var også inde omkring et påskearrangement for hele familien med påskeklip og gamle påskelege.

Detektorgruppen

Detektorgruppen har mulighed for at søge på jorden ved Tvilumgård.

Lørdag den 28. februar er gruppen inviteret til Sorring, hvor et område skal undersøges inden det bliver udstykket til bebyggelse. Peter Mohr og Karen har gravet nogle søgegrøfter, hvilket gør søgningen lettere og dermed mere interessant. Derudover er der rimelige chancer for at finde ting på jordstykket, da det er lerjord.

Rainer fandt – udover diverse metalkapsler – en interessant blyvægt fra 1200 – 1300 tallet.

Evt:

Næste møder:

2009: Mandag den 11. maj kl. 16.00 - Mandag den 7. september,

2010: Torsdag den 25. februar

Hermed sluttede koordinatormødet. Alle frivillige er top motiverede til at kunne hjælpe ved sommerens store særudstilling

Referat af koordinatormødet den 26. november 2008

(referatet har ikke tidligere har været offentliggjort)

Grete Juhler, der normalt står for indkaldelse og gennemførelse af koordinatormøde, blev desværre nødt til at melde fra et par timer før mødet på grund af sygdom.

Til stede var:

Christian Fischer, Ellen Schou, Birthe Froberg, Lissa Skov-Hansen, Verner Rønnow, Ib Sørensen og Jørn Froberg.

Informationsgruppen.

Der har ikke i tiden siden koordinatormødet medio september måned været arbejdsopgaver for gruppen.

Der er planer om at udsende et Nyhedsbrev inden Jul.

Formidlingsgruppen

Der var ingen repræsentanter til stede fra Formidlingsgruppen. Gruppen har tidligere fortalt, at der vil blive arrangeret oplæsning af fortællinger i december måned.

Gruppens arrangement på Grathe Hede havde haft en fin tilslutning.

IT-gruppen

Gruppen (der består af én person) vedligeholder museets hjemmesider bedst muligt.

Ud over museets side, er der hjemmeside for "Silkeborg slot", "Tråd" og en nyplanlagt side til udstillingen om Tollundmandens verden.

Der er bemærkelsesværdigt mange, som går ind på hjemmesiden "Tråd". Forklaringen er muligvis, at der er en bedre opdatering af museets hjemmeside end hjemmesiderne oprettet hos de øvrige deltagere i Trådprojektet.

"Gruppen" gjorde opmærksom på, at der findes en særlig afdeling af hjemmesiden for frivilliggruppen. Den kommer man ind på ved at skrive følgende hjemmesideadr i adresselinien på

Internet Explorer eller den anden browser, man bruger: www.silkeborgmuseum.dk/frivillig

Chr Fischer oplyste, at der i forbindelse med sammenlægningen af Silkeborg museum og Blicheregnens museum også vil ske en IT-mæssig sammenlægning.

Udgravnings- og detektorgruppen

Der er i øjeblikket ikke den store aktivitet i bygge- og anlægsbranchen, og det smitter af på museets udgravningsaktiviteter. Da det er bygherre/udstykker, der skal betale museets for at foretage undersøgelserne, er konsekvensen, at der ikke er nogen stor udgravningsaktivitet.

På detektorområdet er der sammen med arkæologen Karen Rysgaard aftalt en ny model for detektorarbejdet, hvor gruppen selv prøver at aftale med jordejere om at gå med detektorer. Der føres en "dagbog" for søgningerne med oplysning om afsøgt område, hvordan afsøgning er foretaget og position for evt fund. Museets håndholdte GPS modtager er til rådighed, så fundsteder kan angives med koordinater.

Museet vil plotte de afsøgte områder og resultater ind i et elektronisk kort. Det vil kunne give ny viden om, hvor der er arkæologisk interessante steder.

Premieren med den nye model er gjort med en aftale med ejeren af Tvilumgård, og der har været en god detektoraktivitet, hvor flere af grup-

pens medlemmer har været involveret. Det våde vejr i november har dog i nogle tilfælde været så meget på tværs, at aftalte søgninger har måttet aflyses.

Der er indtil videre ikke gjort nogle enestående fund, langt det meste har umiddelbart kunne henføres til det, der i detektorgruppejargon kaldes "nyere bondejernalder" (= jernstumper faldet af maskiner mm).

Julegruppen

Gruppen er i fuld sving. Er lige gået i gang med at julepynte. Der vil komme nogle SFO-børn og hjælpe med at lave julepynt.

I montrene i cafeen er udstillet julekrybber, bl a er der lånt fra Helsingør Stift.

Kustodegruppen.

Ingen repræsentanter til at forklare aktiviteter.

Serviceringsgruppen

Der har ikke været ret meget brug for gruppens assistance på det seneste. Når der er brug for hjælp, er der ingen problemer med at skaffe frivillige til at hjælpe.

Praktisk gruppe

Der havde været plan om at lave et nyt låg til museets kældernedgang, men det var ikke blevet til noget endnu. Det er en kommunal bygning, og det kan nogle gange give lidt besvær.

Det forventes, at der kommer nye opgaver i forbindelse med den nye udstilling.

Orientering fra museets ledelse

Chr Fischer oplyste, at museets næste store udstilling åbner den 3. juli 2009, og dronningen har givet tilsagn om at komme til åbningen.. Udstillingen får titlen: "Tollundmandens verden, - fra Bjældskovdal til Athen". Det har "været lidt op ad bakke" fordi den generelle økonomiske situation i samfundet har betydet, at de store sponsorer har holdt sig tilbage, og har givet afslag. Der er dog ikke tvivl om, at udstillingen vil blive gennemført, men det kan måske blive nødvendigt at lave udstillingen i en lidt mere skrabet udgave. En af måderne at forbedre økonomien på kunne være, hvis det var muligt at udvide vagtfunktionen med de frivillige. Det afhænger både af, om de frivillige vil, og de sikkerhedskrav ejerne af de udstillede genstande stiller. Det drejer sig bl a om romerske og græske figurer, som ejes af Glyptoteket.

Der skal være udstillinger både inde i bygningerne og ude i museumshaven, fx gravplads og mose.

Næste møde i koordinatorgruppen er aftalt til den 25. februar 2009, kl 16.30.

Referat Jørn Froberg

Udstillinger mm

Strikkeudstilling

Fra søndag den 1. februar til og med søndag den 15. marts viste Silkeborg Museum og projektet TRÅD udstillingen "STICKNING – ett hantverk att utveckla", skabt af den svenske formgiver Britt-Marie Christoffersson. Britt-Marie Christoffersson har nu gennem to årtier arbejdet systematisk med udvikling af håndstriknings mange muligheder for variationer i strikketeknikker, i farver, form og mønstre.

Resultaterne af hendes arbejde præsenteres ved 239 kvadratiske strikkeprøver i 40x40 cm samt 25 strikkede trøjer, hver for sig et stykke strikkekunst. De strikkede kvadraterne grupperes efter de enkelte grundteknikker og viser dermed de mange variationer, et tema byder på. Blandt teknikkerne kan nævnes i flæng: gittermønstre, hvor ret- og vrangsiden er lige smukke; knaphulsteknik, både lodrette og vandrette, store og små huller; flettede striber i aflukningsteknikker; snoede pinde, hvor tvebindingens vrangsmasker udnyttes; åbne trekanter og mange, mange flere. Alt sammen i fine, klare farver.

Udstillingen var velbesøgt, mange kom kørende langvejs fra, og det var gennemgående, at gæsterne blev begejstrede for farver og mønstre og det smukke udtryk, og at de gik glade fra udstillingen og med stor lyst til at gribe pinde og garn og selv gå i gang.

Informationsgruppen hjalp med trykning af kataloger til udstillingen.

Udstillingen "STICKNING – ett hantverk att utveckla" har været vist i Sverige, bl.a. på Nordiska museet i Stockholm, Textilmuseet i Borås og Läns museet i Halmstad. Sidste år blev udstillingen vist i Japan. Silkeborg Museum er det eneste sted, udstillingen er vist i Danmark. Britt-Marie Christoffersson har undervist på to kurser her på museet under projektet TRÅD.

Projektet TRÅD er støttet af Kulturregion Østjysk Vækstbånd og Kulturministeriet. TRÅD er et samarbejde mellem Textilseminariet i Viborg, Silkeborg Museum, Danmarks Industriumuseum i Horsens, Blicheregnens Museum i Thorning, Kulturhistorisk Museum Randers og Den Skandinaviske Designhøjskole ved Randers.

Børnekulturdag

På den årlige Børnekulturdag, der afholdtes søndag den 15. marts, kunne børn med deres forældre opleve museet som et meget levende sted, hvor de både kunne se skindpunge og huer, lave rune-armbånd og høre spændende historier om de gamle guder.

Cafeen var hele dagen fuld af glade børnefamilier, der hyggede sig med deres børn. Jeg havde god hjælp af Jonna Larsen og Mia fra Hugin og Munin Klubben. 10-årige Andrea fra klubben

var klædt i jernalderdragt og fortalte historier i Tollundmandens landsby.

Kort nyt om museets aktuelle udgravninger

I eftersommeren 2008 medførte den økonomiske afmatning, at en del planlagte anlægsarbejder blev stillet i bero, og dette smittede også af på antallet af arkæologiske undersøgelser. Efter årsskiftet er en del af arbejderne dog kommet i gang, og de første måneder af 2009 har derfor været usædvanlig travle for museets arkæologer.

Sorring

I januar udgravedes ca. 10.000 kvadratmeter af en middelalderbebyggelse, der blev lokaliseret ved en prøvegravning ved Ternevej i Sorring i forsommeren 2008.

Mette i gang med at udgrave brønden

Udgravningen påviste spor efter mindst to store middelaldergårde fra 12-1300årene, der begge har rummet flere bygninger. Desuden fremkom en række fundrige gruber samt et par brønde med velbevaret træ.

Prøvudtagningen til aldersbestemmelse af træstykkerne fra Sorring drøftes

Der kom i løbet af de 3 timer: 106 børn og 141 voksne.

Der er endnu ikke resultat af aldersundersøgelsen

I forbindelse med udgravningen blev området gennemgået af museets metaldektorgruppe, hvorved der fremkom en fin lille tegnvægt af bly, en torn fra et bæltespænde af bronze samt et muligt fragment af en gryde af bronzemalm.

Skæggær

En prøvegravning på et nyt udstykningsområde ved Skæggær i februar gav ingen spor efter forhistorisk aktivitet, så dette område kunne frigives til byggemodning med det samme, hvorimod en prøvegravning ved Funder Skovvej, ligeledes i februar, afslørede rester af flere skaktovne, der har været anvendt til jernudvinding i 4. -5. årh. e. Kr. Dette område kræver derfor yderligere undersøgelse inden området bygges modnes.

Kragelund

Funder og Kragelund sogne er rige på spor efter jernudvinding, og da jordarbejdet i forbindelse med opførelsen af en ny børnehave i Kragelund gik i gang i marts, blev arbejdet fulgt af museet. Indenfor det ca. 1400 kvadratmeter store byggefelt fremkom dele af mindst 50 slaggegruber fra jernudvindingsovne samt tre områder med kompakte slaggedynger, hvor man tilsyneladende har arbejdet med at adskille det udvundne råjern fra slaggen.

Spor efter jernudvinding

Motorvejen Funder - Bording

De arkæologiske forundersøgelser på den kommende motorvej fra Funder mod Bording kom også i gang i slutningen af februar, og indtil nu er ca. en fjerdedel af det berørte område i Silkeborg Kommune blevet prøvegravet.

Prøvegravning ved motorvejen

Prøvegravningerne har foreløbig afsløret spor efter et gårdsanlæg fra middelalderen, en bebyggelse fra sen bronzealder eller tidlig jernalder samt et par overpløjede gravhøje med vel-

bevarede gravanlæg, der alle kræver yderligere undersøgelser inden motorvejsbyggeriet starter på de pågældende arealer.

Gødvad

Ved Villumgårdvej i Gødvad er der også en stor udgravning i gang. Her udgraves i øjeblikket en godt én hektar stor jernalderbebyggelse fra 4. - 5. årh. på et areal, der skal byggemodnes til parcelhusgrunde.

Langhus Villumgårdsvej

Undersøgelsen er kun lige begyndt, men der er allerede afdækket dele af flere gårde med huse på op til 30 – 40 meters længde.

Sortenborgvej

Endelig har prøvegravninger på dele af det kommende industriområde ved Sortenborgvej i april afdækket spor efter to bebyggelse fra hhv. bronze- og jernalder. Også disse pladser kræver yderligere undersøgelser inden anlægsarbejdet kan påbegyndes.

Knud Bjerring Jensen

Kommende aktiviteter

Tollundmandens Verden – fra Bjældskovdal til Athen

Hermed en status over den kommende særudstilling "Tollundmandens Verden – fra Bjældskovdal til Athen" samt ønsket om hjælp fra frivillige:

Åbning med Dronningen den 3. juli – åbent for publikum fra den 4. juli og frem til den 18. oktober, hver dag 10 til 17.

Besværet ved at skaffe sponsorer, har været et problem, vi har delt med alle ivrige, der på tilsvarende vis er afhængige af disse ekstraordinære tilskud. Det er trods alt lykkedes at skaffe så mange midler, at de sammen med de midler museet har hensat til ekstraordinære situationer, vil kunne lykkes at lave en rigtig god udstilling af international karat.

Temaet er, at vi lader Tollundmanden tage en rejse/odyssé – tit fods via trædestenrækken fundet i Bøllingsø og med bagagen i en jernalder-vogn.

Turen går til de steder hvorfra der direkte eller ofte indirekte var kontakt til hans hjemegn (Danmark) i den ældre jernalder 500 før til Kristi fødsel.

Vi lader ham tage til Grækenland (Gundestrup-kedlens ophavsområde) - her overværer han olympiade, drøfter filosofi, matematik, lægevidenskab, undres over deres demokrati og evne til at udtrykke sig på skrift. Han beundrer deres bygningsværker, smukke marmorstatuer, tøj og hårmode.

Herfra tager han via græske kolonier til Italien, hvor han oplever etruskerne kultur – ser hvordan de udsmykker gravkamrene med dagligdags scener fra deres liv. Han tager bl.a. bronzekar med som souvenir på rejsen.

I Rom ser han den nye by skyde op – oplever diskussioner i senatet, hvor man hylder republikken – SPQR- mere souvenir kommer med.

Ved alperne og nordpå møder han kelterne, som har stor lyst til ekspansion og folkevandringer, hvilket fører til krige bl.a. mod romerne. Fra kelterne får Tollundmanden mange ideer og genstande udsmykket på deres karakteristiske måde med sig. I den åndelige bagage ser han, hvordan de ofrer til guderne, som de tror holder til i søer og vådområder. De ofrer våben, dag-

ligdagsgenstande og mennesker, som kan være hængt først.

I byen Manching i Bayer ser han dem lave den store Bråkedel, som kom til Danmark og nu findes på Moesgaard.

Hjemme igen i Bjældskovdal fortæller han vidt og bredt om sine oplevelser – hvor han oplevede fremmede religioner.

Man lytter efter og hæfter sig ved at menneskeofre til guderne er vigtige – Tollundmanden bliver måske det første offer for de ideer, han kom med.

Dette er meget firkantet forklaret – men ved hjælp af meget flotte fund fra Nationalmuseets afdelinger, Glyptoteket, Klassisk Arkæologisk Samling i Aarhus, Moesgaard, Haderslev Museum og museerne i Odense, Horsens, Ringkøbing-Skjern, Randers og Hjørring illustreres rejsen.

Vi har været nødt til at se bort fra ekstern hjælp til udstillingsdesign, grafik mv, så museets eget personale er pt. meget hårdt spændt for, for alt skal vi lave selv. F.eks. også koordineringen med at alle genstande helst skal komme samme dag, og være lukket forsvarlig ind i montrene med det samme – så møder du en ellers venlig person, som pludselig ikke har tid til at tale så meget, så er der stor chance for at vedkommende er museumsansat

Om sikkerhed må vi aldrig sende noget ud til en større kreds – så jeg indskrænker det til at sige, at vi meget gerne vil have hjælp fra frivillige i åbningstiden – gerne 3 ad gangen. Nattevagten tager vi os af.

Vagternes opgave i åbningstiden er ikke så meget (helst slet ikke) at svinge kniplen over de besøgende som at være guider for dem. Det var en stor succes sidste gang, både for besøgende og frivillige.

Der vil i udstillingen også være udendørsarrangementer, hvor frivillige vil kunne gøre en god indsats.

Vigtig vil det være, at alle frivillige vil være ambassadører og sikre at venner, bekendte og andet godtfolk kommer på besøg – det vil blive en oplevelse for dem og en kærdkommen bidrag til den slunkne kasse.

Også i dagene op til åbningen, skal vi gerne have hjælp af flere, men det har vi ikke overblik over i dag.

Inden åbningen; vel fjorten dage før, vil vi indkalde til et fællesmøde, hvor vi remser opgaver op.

Når udstillingen er klar til åbning, vil der bliver holdt kurser for de frivillige, der vil deltage i opsynsopgaven.

Christian

Jernaldermarked

Søndag d.2.august kl. 10 – 17

Tag hele familien med til sommerens store jernaldermarked, hvor børn sammen med voksne selv kan prøve at smede, lave ringbrynje, male skjold, slibe ravsmykke, flette i pil og halm, lave lerkop, polere drikkehorn, spinde, væve og plantefarve.

Det man laver får man med hjem (betaling for materialer).

Mød også urtekonen, der giver gode råd om sundhed og smag Tollundmandens byggrød.

Ridning på islænderheste.

På markedet kan man også møde en gruppe romerske legionærer, der demonstrerer krigskunst og kastemaskine. Piger med langt hår kan få

håret sat i en jernalderfrisur, og der kan smages mad fra det romerske feltkøkken.

Mette

Audioguide

Vi husker vist alle den lille kassettebåndoptager -"Walkman'en"-, man i "gamle dage" kunne låne på nogle museer, hvor man så kunne lytte til en forklaring på det, man kunne se. Bånd er med tiden blevet overhalet af mere avanceret teknik. Noget af det, som er i sin vorden i øjeblikket, er guidning med billeder, lyd og GPS positioner på mobiltelefonen.

Silkeborg Kulturhistoriske Museum og Samrådet af Lokalhistoriske Arkiver, bestående af de

lokalhistoriske arkiver fra de fire gamle kommuner, har indledt et samarbejde om audioguidning via mobiltelefonen. Det bliver ikke i den mest avancerede form, for det kræver de mest avancerede mobiltelefoner, som kun et fåtal har endnu. Vi har valgt en form, hvor alle med en mobiltelefon kan være med. Systemet, som vi har døbt "HistorienHallo" går ud på, at der opsættes skilte med et telefonnummer, man kan ringe på, ved nogle lokaliteter, som vi synes er værd at fortælle om. Det er så meningen,

at publikum skal ringe op på det angivne telefonnummer, hvorefter man over telefonen får den beretning, som hører til netop dette sted. Der bliver tilrettelagt flere "ture", som publikum kan få kendskab til ved at gå ind på en hjemmeside oprettet til formålet. Vi har også idéer om at offentliggøre turene på andre måder, fx ved postkort og foldere. Man behøver naturligvis ikke følge en bestemt tur, og man kan også ringe spontant, hvis man tilfældigt ser et "HistorienHallo"-skilt.

Audioguiden skal have premiere i forbindelse med Kulturugen i Silkeborg, der starter den 16. maj, men det er et permanent arrangement. Firmaet, som vi entrerer med, leverer en statistik på brugen af audioguiden, så vi kan følge op på, om på de lokaliteter, vi har valgt, har publikums interesse, og om publikum det i det hele taget vil bruge systemet.

Voldstedet på Dynæs skal med i audioguiden

(Gruppen består af Line Højgaard Silkeborg Kulturhistoriske Museum + L.A. Kjellerup km, Jørn Froberg, L.A. Gjern km, Lis Thavlov og Peter Mouritsen, L.A. Silkeborg)

Jørn Froberg

Generalforsamling i museumsforeningen den 25. marts 2009

Formand Steffen Lange fremlagde årsberetningen og appendiks om museets visionsplaner. Beretningen blev godkendt.

Preben Strange fremlagde regnskabet.

Årets overskud var 239 tus kr. Balancen var positiv med 3,1 mio kr.

Kontingent forblev uændret 150 kr for familiemedlemsskab og 100 kr for enkeltmedlemsskab.

Valgt til bestyrelsen blev Steen Konradsen og Lars-Henning Nielsen. Som suppleanter blev valgt Jørn Froberg og Ole Skærbæk.

Under punktet eventuelt orienterede Christian Fischer om, at der på grund af den ekstraordinære finansielle situation kunne blive tale om at opkræve entré for medlemmer i forbindelse med årets særudstilling.

Bestyrelsen består efter generalforsamlingen af: Steffen Lange (formand), Lars-Henning Nielsen (næstformand), Preben Strange, Grete Juhler, Grete Petersen, Erik Vinther Andersen, Steen Konradsen. I bestyrelsesmøderne deltager suppleanterne.

Visionsarbejde for museets fremtid

Baggrund for visionsarbejdet på Silkeborg Museum

I efteråret 2007 og foråret 2008 har bestyrelsen for Silkeborg Museum sammen med en række medarbejdere og repræsentanter for museets korps af frivillige gennemført et visionsarbejde vedrørende museets fremtid. Det foreliggende

er et sammendrag af de gruppe-rapporter, der er tilføjet som bilag.

Udgangspunktet for visionsarbejdet er kommunesammenlægningen og den deraf følgende nyordning på museumsområdet i en ny storkommune. På den baggrund har det været naturligt at tage Silkeborg Museum og dets virke op til et »serviceeftersyn« og udstikke nogle retningslin-

jer og pejlemærker for fremtiden - både af hensyn til museet (medarbejdere og medlemmer) og offentligheden (borgerne og byrådet som tilskudsgiver).

Som led i visionsarbejdet er der både dukket små og store tanker og ideer op. Hovedkonklusionerne kan læses i det efterfølgende. Den sær-

ligt interesserede kan endvidere dykke ned i de vedlagte bilag.

Vedtaget af bestyrelsen for Silkeborg Museum
d. 6. marts 2008

Silkeborg Museum og fremtiden - Visioner og konkrete tiltag

HVAD ER VI: Silkeborg Museum er et lokalhistorisk museum med en række specialer. I Silkeborg Kommune samarbejdes med en række lokale museer og institutioner, der beskæftiger sig med lokalhistorie. Desuden samarbejdes med kommunens øvrige store kulturinstitutioner om blandt andet konservering. Endeligt samarbejdes efter behov med museer og kulturinstitutioner i hele landet samt i udlandet.

HVAD VIL VI: Tollundmanden er museets vigtigste aktiv - en attraktion af internationalt format. Silkeborg Museum har en ambition om at være Danmarks førende forsknings- og formidlingscenter inden for moselig, og udstillingsaktiviteterne skal opbygges med Tollundmanden som udgangspunkt. Han skal være omdrejningspunkt for udstillingerne, så der blandt andet opereres med »tiden før Tollundmanden«, »Tollundmandens tid« og »tiden efter Tollundmanden«.

UDSTILLINGER: Ud over Tollundmanden og hans tid og verden skal museet belyse de perioder og aktiviteter, der har haft betydning for Silkeborg-området. Ambitionen er altså ikke at belyse hele Danmarks historie, men koncentrere sig om de perioder, hvor det er naturligt for vores geografiske område. Ud over en række forhistoriske perioder, der blandt andet kan belyses via museets mange enestående fund, gælder det blandt andet den senere middelalder (Silkeborg Slot), Drewsen, Papirfabrikken og byens industrialisering samt emner som tidligere tiders glasproduktion (Them-området), keramik- og pottemagertraditionen (Sorring) mv.

FORMIDLING: Et moderne museum koncentrerer sig ikke udelukkende om aktiviteter inden for egne fire vægge. Et museum skal virke overalt i kommunen, og et museum måles ikke kun på det antal gæster, der går gennem hoveddøren. Silkeborg Museum skal således være »overalt« og formidle hvor og hvornår, der er behov herfor. Som et lille eksempel kan nævnes, at museet gerne påtager sig en opgave med at forsyne gadeskilte, der bærer en persons navn, med en kort oplysning om personens årstal, indsats og / eller beskæftigelse. Det samme gælder formidling i det åbne land, eksempelvis i Nebel Mose, hvor Grauballemanden blev fundet. Museet ser gerne, at kommunen erhverver de nødvendige arealer.

PLADSFORHOLD & NYBYGGERI: Silkeborg Museum har brug for mere plads - af flere grunde. Der kan blandt andet peges på en mere naturlig indretning af udstillingerne og deres tidsmæssige forløb, ligesom ny viden om Silkeborg Slot kræver mere plads. Silkeborg Museum ser også gerne andre nye faciliteter, eksempelvis et auditorium, hvor moderne teknologi kan bidrage til en endnu bedre formidlingsoplevelse, ligesom et auditorium vil skabe rammer for foredrag, danske og internationale konferencer mv. Bag museets nuværende bygning ligger et større areal på ca. 400 kvadratmeter, der er velegnet til en udvidelse. Arealet er tidligere erhvervet med henblik på en kommende udvidelse.

FREMTIDENS FYRTÅRNE: Silkeborg Museum har med stor succes gennem de senere år hvert fjerde år gennemført en såkaldt Fyrtårnsudstilling, der med stor succes har skabt bevågenhed omkring Silkeborg og Silkeborg Museum. Udstillingerne har haft internationalt format. Det er Silkeborg Museums ambition at fortsætte disse udstillinger - både af hensyn til byen og publi-

kum og af hensyn til museet. Udstillinger som disse skaber intern dynamik og bidrager til at skabe et spændende arbejds- og forskningsklima, der er med til at fastholde og tiltrække nye medarbejdere.

MUSEETS CAFÉ OG INDGANGSPARTI: Caféer er i dag en naturlig del af ethvert museum, men de kan også være en økonomisk belastning. Silkeborg Museum vil arbejde målrettet på at skabe et mere velfungerende café-miljø, der indbyder mere til besøg, end det er tilfældet i dag. Det er fortsat museet, der skal drive caféen. En af visionerne er en overdækning af caféens gårdhave, hvor der med store grønne planter mv. kan skabes gode rammer for den café-oplevelse, som mange i dag forbinder med et museumsbesøg. Ligeledes skal der arbejdes med museets indgangsparti, så det bliver mere indbydende - dog uden at ødelægge det hyggelige miljø af gammel købmandsbutik, som allerede i dag præger indgangen. I varesortimentet skal der sættes mere på lokale produkter og varer med en lokal relevans.

TANKER OG IDEER FRA DE ENKELTE ARBEJDSGRUPPER:

»Ellingpigen bør have en mere fremtrædende plads.«

»En oplagt idé kunne være at modernisere jernalderudstillingen i forbindelse med særudstillingen i 2009 og dermed gøre en del af særudstillingen permanent.«

»En del af græsarealet mellem hovedbygningen og nybygningen graves op, og der anlægges en højmose, som kan være med til at anskueliggøre mosens kemi og garvende egenskaber.«

»Al administration samles på den øverste etage. Ved en nænsom behandling af disse ændringer er der gode muligheder for at få et indtryk af Hovedgårdens originale arkitektur og identitet.«

»Om kort tid indledes et samarbejde med Turistbureauet om historisk formidling i selve bureauet. Dette sker i en erkendelse af, at formidling af historien er alfa og omega.«

»Silkeborg Museum vil gerne samarbejde med skovvæsenet og kommunen om formidling i terrænet.«

»Silkeborg Museum skal have volumen og »muskler« nok i den fremtidige konkurrence om viden og ekspertise, økonomi og bevågenhed.«

»Drewsens statue, Hjejlen og Papirfabrikken er eksempler på bygninger og institutioner, der skal formidles på stedet.«

»Det er vigtigt, at Silkeborg Museum fortsat har en størrelse, så en lang række kompetencer findes i organisationen.«

»Der skal foretages en opdeling af caféen, så den fremstår mere hyggelig.«

»Det nuværende vindfang skal eventuelt fjernes. Det vil give mere plads i foyer-området.«

.....

Husmand Svend P Jensen, Voel, indsamlede bl a for Tang Kristensen, men udgav også selv bøger. Her er et lille pluk fra "Saaren Husmands Løvnhistaarier aa anne smaating i jydsk boenmaal" fra 1909.

Jespe war goerland, han war saaren en senne, raalle mand. "Læ wos baare gi wos raalle te'en", plejet han aa sej, aa han gjor aaltid, som han saa'e. - Hans kuen, Mett Mari, war æt slet saa'en, hun war nowet ilter aa hedsig, en gong ga hon Jespe jen aa po øret. Men han saa' hiel raalle: "Læ' wos gi' wos stell te'en bette Mett Mari, gjor 'et æt undt i di bette haaen? faa po mæ gjor et saamænd æt undt".

Engong war Jespe hen aa kjør et læs taarre faa en husmand. Han tow imod taarren, takket saa mange gong' aa bød Jespe ind po en bette kaffepunsch. Men goerlanden ment te de helle maat vær te en aaren gong, faa bæsteren wil wal æt godt staa saa læng. Naa, men no haaj husmanden en kow, dæ lig staa aa sku faa kall, aa den wil Jespe

da liggodt hen aa si. Men no war han jo som faataal, saaren nowet senne, saa tellig haaj han moj kowfaastand, saa det tow saaren noj laang tid. Da han aa husmanden ænele war farre mæ aa besi de hier kow, saa war baarre hejst aa uen væk. Men Jespe væen sæ om te husmanden aa sejer: "Si vi de, si vi de, no ær baade hejst aa uen væk, men læ wos baare gi wos raalle aa stel te'en, no er a nær ve aa ka'faa tid aa følle mæ dæ ind aa drek de hier bette kaffepunsch, da bæsteren no a løben. Aa saa fulle Jespe mæ husmanden ind aa drak en punsch aa gik dierætte hjem faa aa si om bæste aa uen war kommen, aa de war di.